

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
(ASEAN Economic Community – AEC)

1. นโยบายและเป้าประสงค์

1.1 รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับอาเซียนในลำดับต้นๆ ในฐานะมิตรประเทศที่มีความใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด ไม่ว่าในด้านภูมิศาสตร์ ความใกล้เคียงกันด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งมีมายาวนาน และเหนียวแน่นที่สุด

1.2 เป้าหมายในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวที่แข็งแกร่ง และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในภูมิภาค รวมทั้งไทยด้วย

1.3 จากเดิมที่อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ 4 ของไทยในปี 2536 ผลจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ผ่านมา ทำให้อาเซียนกลายเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทยตั้งแต่ปี 2551 ปัจจุบัน อาเซียนยังเป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับหนึ่งของไทย นำหน้าตลาดเดิมอย่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น และยังมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สถิติมูลค่าการค้ารวมล่าสุดระหว่างไทยและอาเซียนในปี 2556 อยู่ที่ 1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ¹ โดยไทยยังคงได้ดุล

1.4 ในการประชุมสุดยอดอาเซียนเมื่อเดือนตุลาคม 2546 ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Bali Concord II) เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ต่อมา ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อเดือนมกราคม 2550 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้บรรลุผลจากเดิมที่กำหนดไว้ใน ปี 2563 (ค.ศ. 2020) เป็นปี 2558 (ค.ศ. 2015) โดยในส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) เป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015)

1.5 กรมอาเซียนทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ (National ASEAN Secretariat) โดยเป็นไปตามข้อบทที่ 13 ของกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งกำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจัดตั้งสำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติเพื่อช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ 3 เสาหลักไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ประเทศไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และมีกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบเสาเศรษฐกิจ

1.6 ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำยุทธศาสตร์ประเทศในภาพรวม ซึ่งให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและการใช้โอกาสจากการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อีกด้วย

2. ข้อตกลงและพันธกรณีในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.1 อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) เป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) AEC Blueprint ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ซึ่งอ้างอิงมาจากเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) ได้แก่ (1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม (2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กรอบนโยบายการแข่งขันของอาเซียน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

¹ ข้อมูลจากสถิติการค้าระหว่างไทยกับอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (พฤษภาคม 2557)

นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน) (3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ซึ่งเป็นการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกและลดช่องว่างของระดับการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและสมาชิกใหม่ของอาเซียน เช่น การสนับสนุนการพัฒนา SMEs และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น ความคิดริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) เพื่อลดช่องว่างด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

2.2 กลไกหลักในการขับเคลื่อนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน (Senior Economic Officials' Meeting - SEOM) และการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Ministers' Meeting - AEM) และเพื่อให้การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ประเทศสมาชิกอาเซียนรวมทั้งประเทศไทยมีพันธกิจต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเฉพาะการดำเนินงานให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ซึ่งมีความตกลงสำคัญ 3 ฉบับ ที่ขับเคลื่อนในเรื่องนี้ คือ

2.2.1 ความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement – ATIGA) กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนลดภาษีสินค้าในบัญชีลดภาษีให้ครบถ้วนภายในปี 2553 และใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรได้เฉพาะเรื่องที่ทำเป็น โดยกำหนดให้ลดภาษีสินค้าทุกรายการเหลือร้อยละ 0 ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวและสินค้าอ่อนไหวสูง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ (CLMV) ในส่วนของไทย กาแฟมันฝรั่ง มะพร้าวแห้ง และไม้ตัดดอก อยู่ในบัญชีสินค้าอ่อนไหวซึ่งลดภาษีเหลือร้อยละ 5 ทั้งนี้ ยังมีเรื่องเกี่ยวกับมาตรการกีดกันที่ไม่มีภาษี (Non-Tariff Measures – NTMs) ที่อาเซียนจะต้องเร่งดำเนินการต่อไป

2.2.2 กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Service – AFAS) กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทยอยเปิดตลาดบริการ ซึ่งตาม AEC Blueprint กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเปิดตลาดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นสามารถถือหุ้นได้ถึงร้อยละ 70 ยกเว้นสาขาที่อ่อนไหว ปัจจุบัน นักลงทุนอาเซียนถือหุ้นได้ร้อยละ 70 ในสาขา e-ASEAN (ICT) สาขาสุขภาพ สาขาท่องเที่ยว และสาขาการบิน ซึ่งทั้ง 4 สาขาถือเป็นสาขาบริการเร่งรัด (Priority Integration Sector: PIS) สำหรับสถานะล่าสุด จะมีการลงนามข้อผูกพันชุดที่ 9 ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) ในเดือนสิงหาคม 2557

2.2.3 ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement - ACIA) กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเปิดเสรีและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติในสาขาที่ตกลงกัน 5 ประเภท คือ เกษตร ป่าไม้ เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมการผลิต รวมทั้งให้ความคุ้มครอง การส่งเสริม และการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนแก่ประเทศสมาชิกอื่นใน 5 สาขาที่กล่าวมาข้างต้นด้วย ปัจจุบัน ความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียน (ACIA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2556 โดยยังสามารถแก้ไขรายการข้อสงวนได้ภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ ACIA มีผลบังคับใช้

2.3 สรุปได้ว่า อาเซียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าได้อย่างน่าพอใจ นับจาก AFTA ซึ่งถือเป็นช่วงแรกสำหรับพัฒนาการของ AEC จนถึงปัจจุบัน และจากจุดนี้จนถึงปี 2558 อาเซียนจะต้องเร่งสานต่อการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ การลงทุน การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี รวมถึงการปรับกฎระเบียบให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสมบูรณ์

*****